

Civîna 68an ya Kurmancî

Civîna me ya vê carê jî bi rêya înternetê, dijîtal, çêbû. Civînê di roja 10.12.2022yan de dest pê kir û ji ber derfet û mecalên hevalên beşdar heta dawîya meha yekan ya sala 2023yê domand.

Babetên civînê berdewamkirina ew babetên me yê berê bû ku me neqedandibûn. Ew jî ev babet bûn: Peyvên kêmnas – nenas, Peyvên ji pirtûka Zargotina Kurdan, Peyvên ertoşî û pinyanişyan, Peyvên ji Xorasanê, Peyvên ji herêma Têrkan û Hindek peyvên kêmnas yê Behdînan.

Bi sayeya ev hevalên beşdar ev berhemên jêrîn hatin bi dest xistin.

Mistefa Aydogan (Mêrdîn), Michael Chayet (Waşington), Lezgîne Çalî (Barzan), Newzad Hiroî (Dihok), Mehdî Jaferzadeh (Xorasan), Qadir Kûtewî (Wan), Mehmûd Lewendî (Qerejdax), Emîn Narozi (Batman), Selam Nûman (Qamişlo), Fadi Omer (Dihok), Zinar Soran (Dêrik), Têmûrê Xelîl (Rewan), Reşo Zilan (Agirî)

Hin peyvên ji devera Têrka

- I -

Amadekar: Fexrîyê TÊRKÎ

* Têbînî: Têrkan devereke e ku dikeve bakurê Amedê

kurdî	tirkî	fransîzî	îngilîzî
cûr	kümes hayvanlarının yumurtlama veya kuluçka yeri	nid de volaille	nest for domesticated large birds
qinûtik; metelok	atasözü	proverbe, adage	proverb, adage
gejgerûn; gerînek, zivirek:	girdap	tourbillon, vortex	eddy, whirlpool
boran; kevok:	güvercin	colombe, pigeon	pigeon, dove
fîşteq	yalaka, yağcı	flagorneur, flatteur	smarmy person, brown nose
nîrê reş (dema serma li genimê dixê û reş dibe): >>bnr wîrt			
xincik	bağ kulübesi	cabane des champs	hut, lean-to
garîgan	öcü	fantôme, monstre, créature surnaturel pour faire peur aux enfants	bogey, bugbear, bugaboo = ghost, goblin, or other hostile supernatural creature; any terrifying thing. (children are scared into submission with this story)
şewşî bûn	sersemleşmek	être étourdi, s'étourdir	to be groggy
xirb	1. koyun ağılı, 2. hayvanların satıldığı yer	1. bercail, x 2. marche de bestiau	1. sheep corral, 2. place where animals are sold
qatya; qatî: >>bnr arîk			
xîç bûn: >>bnr fît bûn			
qayîmbûn	dama oyununda her iki tarafın 1 taşı kalmasından dolayı oyunun berabere bitmesi	faire jeu égal (dans le jeu de dames)	being tied in checkers because each side has only 1 piece left
tax	çizgi, hat (oyunda)	ligne (dans une jeu)	line in a game
çiçit; çuçit, çuçut: >>bnr çaqûr			
'ebra 'ê, bila bê	çelik çomak oyununda başlangıçta söylenen söz	cri de lancement dans le jeu de bâtons	said at the start of tip-cat game
hîndik: >>bnr qomik			
çorçê: >>bnr qaç			
qorî	palamut ve meşe ağacı ormanı, meşe korusu	forêt de chêne	oak grove
pêrtik: >>bnr perçîn			
kokbir	büyük balık ağı	filet de pêche à larges mailles	large fish net
sêla avê; sêlavî (lat. rafetus euphraticus)	su kaplumbağası	tortue d'eau	river turtle
gocê kirin	malak ve buzağları emzirmeye alıştırmak	apprendre à téter aux jeune veaux	to begin nursing (of newborn calf)
gocê bûn	emmeye alışmak (malak ve buzağlar için)	s'habituer à téter (pour veaux et agneaux)	to begin suckling (of newborn calf)

sawe; sawa	körpe	tout jeune (animal)	young (animal), newborn
jê xwî kirin	nefret etmek	détester, haïr	to hate, dislike
zîrtok	çabuk parlayan	susceptible	quick to anger
tûr	kurumuş bağ çalı çırpsı	grappes asséchées sur vigne	dried grapevines
qeş	üzüm bulamacı köpüğü	écume de mélasse de raisin	foam at top of boiled grape juice
qeşik	iri kevgir	écumoir	skimmer, ladle (for skimming off foam)
zûro	haylaz, yaramaz	turbulent, agité	spoiled brat
bars; şilxe, zeyî	arı oğulu	essaim d'abeilles	swarm of bees
mûr: >>bnr marî			
marê qij:>>bnr marê reş			
qezlan; qizlan, keslan, terlan	tembel	paresseux flemmard	lazy
pangêran: >>bnr bangerdan			
hulmeyî ... bûn; bazqendî ... bûn :			
>>bnr <<<<xorasanî>>>			
bazqendî ... b. >=hilbaskî ...			
gulang; çarşî, çarsû, sûk	çarşı	marché	market
qefik; qefok	selin getirdiği çalı-çırpı	détritus charriés par le torrent	debris, detritus, remains (deposited on river bank after flood)
borxane; boranxane: >>bnr borangeh			
serbine: >>bnr serpene			
daya neçû; deya naçe, zaye (ze'ê) naçe	zayi olmamak	ne pas être perdu ou gaspille	not to be lost or wasted
naûsk; nawûsk, nawîsk, na'oz	taş mezar	tombe en pierre	cliff tomb, rock tomb

Sêla avê; sêlavî
Rafetus euphraticus
Su kaplumbağası
Tortue d'eau
River turtle

Hin peyvên kêmnas – nenas

- XV -

Amadekar: Reşo ZÎLAN

kurdi	tirkî	fransizî	ingilîzî
şêlîn- şêla- bişêle; şûlikîn; <tu ê li ser zikê xwe bişêlî>	sürünmek	ramper	crawl, creep
gêle >> gêre			
gizilgo	birbirine karışmış yün	laine emmêlée	tangled skein of wool
girê; girik	topak (peynir için)	boule de fromage	cheese ball
hevyek; bi qasî hev, wekî hev	denk, özdeş	équivalent, égal	identical, equal, equivalent
kêberr	bıçak yarası	plaie de couteau	knife wound, scar
navpêketî	adı çıkmış	connu, réputé, notoire	well known, famous; notorious
nemûş; neqş	nakiş	broderie	design
nemûşkar; neqışkar	nakişçı, desenci	brodeur, dissinateur	designer
serdoş	ilk sağım	lait de première traite	first milking
nîvîşkan; nivîşkan, nîvcî, nîvcih, nîvco, nîvçe	yarım, natamam	à moitié incomplet	unfinished, incomplete
paydoş	ikinci sağım	seconde traite	second milking
pêtik >>bnr kildank			
pozik	ayakkabı ucu	extrémité de la chaussure	pointed shoe tip
qûnkêl >>bnr qûnderz			
qot; parî	lokma	bouchée	piece, morsel
serkutk; seroke, serok	iri bulgur	gros boulgour	coarsely ground bulgur
dîlbêş; dilbiêş	şefkatli	tendre, affectueux	compassionate, tenderhearted
pureng; pereng	köz	braise	ember, glowing coal
sîper; sîperik, minminîk	kelebek	papillon	butterfly
çiliçilî; çilî, pîcemok	yarasa	chauve-souris	bat (animal)
kara <tu kara û jîr î>	aktif, etkin	actif	active
kinçil, derguş, landik	beşik	berceau	cradle, crib
pirmilî	solgun, soluk	pâle, délavé	faded, withered, wilted
pirmilîn	solmak	flétrir, devenir délavé	to fade, withere, wilt
çûqulk; çûqlî >>bnr çiqil			
nepelî	patika	sentier	path, trail
virvirik; zîzok, barûme >>bnr vizik			
sefik; kêmaqil	alîk	simplet, simple d'esprit	foolish, simple-minded
kax kirin, kaxan kirin	yabani otları ayıklamak	tier, enlever les mauvaises herbes	to weed
rêjne	sağnak	averse	downpour, cloudburst
qil bûn; pengizîn	sıçramak	sauter	to jump, leap, spring
boncî; bocî, boncîk	fino	caniche	small dog, lap dog
palisqe; fanisqe	palaska	ceinture militaire	military belt
tekemeke kirin; tekepeke kirin	tereddüt etmek	hésiter	to hesitate
<jinîkê tekemeke nekir>			
xwe pihpihandin; xwe tît kirin	süslenip bezenmek	se pomponner	to get dressed up, to adorn oneself
xişûşî <bila tu xişûşî jî te re çênebe>	tereddüt, vesvese	suspicion, doute, inquiétude	worry, concern, care, anxiety
telb; telbe, merkirin, xawkirin, te'bîrkirin	bağ – bostan bakımı	bêcher	to hoe, dig in garden
<diçin telbê sebzeyên xwe>			
nevantî	çekememezlik	antipathie, attitude déplaisante	being unpleasant (of a person), unlikability
nevan; nehez <guh nedine nevanan>	sevilmeyen, sevmeyen	déplaisant, antipathique	unlikable, unloved (person)
hêlekanok; zenzîloq	salıncak	balançoire	swing (playground ride)
tavgerm; tehre <di tavgermê de>	güneş ısısı/ sıcaklığı	chaleur du soleil	warmth of the sun, solar heat
têger	bulaşıcı	contagieux	contagious
xefirandin <xwedê te bixefirine>	bağışlamak (dini)	pardonne, épargner	to forgive, pardon (of god)
sergihayî <min xwendina xwe sergihayî kir>	bitirme, tamamlamak	achevé, complété	completed

sergihayî kirin; gihandin serî	bitirmek, tamamlamak	achever, finir, compléter	to complete, bring to an end
sergihayî bûn	bitmek, tamamlanmış olmak	être achevé, complété	to be completed, come to an end
manç; xarûr	karasaban kabzası	manche de la charrue	handle of plow
geleş <wî bi geleşeke xweş pêşwazîya min kir> >>bnr beşer			
zîya	hortum	tornado	whirlwind
cixe	filiz	plant	sprout, bud, young shoot
xilît; toq, tok	dikenli tasma	collier denté	studded collar
hêzan	kiriş	solive	beam (in building)
qoçanîk >>bnr berdekanî			
zerge >>bnr tawe			
soraxî; tam neqeliyayî	tam pişmemiş	saignant (viande)	rare (meat)
xelasek; qilasik	son, bitim	fin	end, termination
hewûg; hewik, hebik; tene	tahıl	graine	grain
çor <çora mirîşkan/ dewaran> >>bnr pejik			
evrane >>bnr arwane			
xotik; daşik	sıpa	bourricot	foal, colt (of donkey)
arbirûsk	ateş parçası (idiom)	hyperactif	hyperactive
pûndik >>bnr pîn			

Kurdîya Xorasanê (II)

Amadekar: Mehdî JAFARZADEH

kurdî	tirkî	fransizî	ingilizî
B			
badkêş, hîcam	hacamat	ventouse	cupping
badkêş kirin/ lê dan	hacamat etmek	poser une ventouse	to treat or bleed by cupping
bafe	grup, cemaat	groupe, communauté	group, community
bak	korcu	peur, crainte	fear
balaban (lat. <i>Falco cherrug</i>)	atmaca, doğan vb. yırtıcı bir kuş	faucon	saker falcon
balaxane	iki katlı evlerde üst kat	étage supérieur d'une maison à étage	upper floor, second storey
bamişt	kar kümesi	amas de neige	snow cluster
bangî	feryat, figan	clameur	mourning
dan bangîyan	feryat, figan etmek	pousser des cris, pleurer un mort	to wail, to mourn (the dead)
banke	plastik bidon	bidon en plastique	plastic container
barceme >>bnr cem, cemb			
barî	tas, kâse	coupe, bol	bowl
barrijîn; barrîn	melemek	bêler	to bleat
bargiran; giran >>bnr ducanî	hamile	enceinte	pregnant
barşeng; barxwar	eğik yük, dengesiz	fardeau en déséquilibre, mal équilibré	out of balance, unbalanced
şeng; şor	sarkık	pendant, pendouillant	dangling, hanging
baş kirin	bitirmek	compléter, finir	to complete, finish
batinqelp	kötü kalpli	qui a le cœur mauvais, malveillant	evil, wicked
batinsaf	iyi niyetli	bienveillant	benevolent, well meaning
batir	cesur	brave, courageux	brave, courageous
batman	ağırlık birimi olarak 4 kilo	poids de 4 kg	unit of weight 4 kg
bavender	üvey baba	beau-père (mari de la mère)	stepfather
baxpork	saçbağı		hair band, hair tie
baxtere	sebze	verdure, légume	herbs and vegetables
baydan	yenilmek, kaybetmek	perdre, être vaincu	to lose (a game)
bayem	badem	amande	almond
bayî	tas, kâse	bol	bowl
bazbazonek	uzun atlama	concours de saut	jumping contest
bazqendî	bazı hayvanların arka ayakları üzerine kalkarak ağaç yapraklarına ulaşması	le fait de se dresser sur ses pattes arrières pour atteindre les feuillages	to stand on two back feet (sheep, etc., in order to reach leaves on trees)
bedbatin	kötü kalpli	mauvais, méchant, malveillaant	evil, wicked
beddil	kıskanç	jaloux, suspicieux	jealous; suspicious, mistrustful
bedçav	kem gözlü	porteur de mauvais œil	possessed of the evil eye
bedre >>bnr vêdrok			
bedgan; kêmişîr	az süt veren (hayvan)	qui donne peu de lait (vache)	non-lactating (of cows, etc.)
bedhesaw	borcuna sadık olmayan	mauvais payeur	delinquent (in paying a debt)
bednav	adı kötüye çıkmış	malfamé	infamous, notorious
bedoxir	uğursuz	funeste, porte-malheur	unlucky, unfortunate
bedreg	kötü soylu, soysuz	vil, de mauvaise engeance	of bad pedigree
bedtoxim	mayası bozuk	vil, de mauvaise ascendance	of bad pedigree, no-good
bedpişk	1. obur, 2. kötü huylu	1) glouton, 2) de mauvais caractère	1. glutton; 2. ill-tempered, bad tempered
bedxasiyet	kötü huylu	de mauvais caractère	ill-behaved, misbehaving
bedxurag	pisboğaz	goinfre, vorace	someone who greedily devours anything that is edible
bedzat	fitneci	intrigant	troublemaker
behre	fayda, yarar	bénéfice, avantage	benefit, good, advantage
behrenedî	hayır görmeden ölen	qui mort prématurément sans avoir goûté à la vie	not having tasted life (due to untimely death)
bejnkur, bejnqol >>bnr bejinkurt	kısa boylu	court de taille	short man

balaban
Atmaca, doğan vb. yırtıcı bir kuş
saker falcon
Falco cherrug

Hindek peyvên kêmnas yên Behdînan

- IV -

Amadekar: Lezgînê ÇALÎ

kurdi	tirkî	fransizî	ingilizî
alîstin >>bnr alastin			
balo! birako!	arkadaş	camarade	dude!, bro!
beravêşk	yeni geline aile veya dostları tarafından verilen hediye	cadeau de mariage offert à la mariée	gift given to a new bride by family and friends
berroj >> 1.bnr berroj, 2. rûgeş	şen yüzlü	joyeux, qui a une mine joyeuse	gladsome, cheerful
binîz; zîlan	aşap kapılardaki ilkel ağaç menteşe	cheville en bois	wooden hinge
cangebrîx / cangerîx	yeni doğmuş bebekler için dağıtılan tatlı	pâtisserie distribuée après la naissance d'un bébé	sweets distributed to celebrate the birth of a child
ceftkirin >>bnr debaxkirin			
daşêr	ceviz ağacını silkeleyen	tanner (peau)	to tan (hides)
çelake >>bnr aqûl		cueilleur de noix qui secoue le noyer	one who shakes the walnuts out of a tree
deramo; deramî, êwerî, êvelî	yabancı	étranger	foreigner, outsider
dora derî	kapı sürgüsü	verou	bolt of a door
germave	hamam	hammam, bain turc	Turkish bath
heyte	hayta	1. garde armé, 2. canaille	1. armed guard, 2. rascal
hey (hê, hey) kirin	kovmak	chasser, expulser	to expel, kick out
heyte heyte kirin; (lê) heyteandin	azarlamak, paylamak	gronder, réprimander	to scream at s.o.
hiljenîn	yün çırpmaq	carder	to card, full (wool)
hinşerî; heşerî	cinsel dürtüden dolayı azgınca davranan, azgın	en rut, surexcité	wild, horny (of donkeys)

Peyvên ertoşî û pinyanişîyan

Amadekar : Qadir QUTEWÎ

kurdi	tirkî	fransizî	ingilizî
dundeh >>bnr dûnde			
silavî; serxweşî, sersaxî, behî <ez di silavîyê de me>	taziye, başsağlığı	condoléances	condolences
tehsîp	cana yakın	aimable, sympathique	warm, friendly, amicable
pijîkî; bijîkî	paramparça	en pièces, en morceaux	shattered
pijîkîn; bijîkîn	paramparça olmak	être émietté, en pièces	to shatter
berhem kirin <filankesî axaftineke berhem kir>	rezil etmek	humilier, déshonorer	to disgrace, besmirch someone's honor
hevrikî	rekabet, çekişme	rivalité, compétition	competition, rivalry
baykele (<= barîkella>)	aferin!	bravo, félicitations	bravo!, good for you!, congratulations!, well done!
şeqî <şeqî nebe>	zahmet, yorgun	fatigué	tired, fatigued
besxeber	kısacası	bref, en résumé	in brief, long story short
li ber kirin	giydirmek	habiller, dresser	to dress, put clothes on
gerr	ırmaklarda derin yer	l'endroit de la rivière où l'eau est profonde	place where the river is deep
mohl	yaşına uygun davranmayan	immature pour son âge	immature for his age

Peyvên ji zargotina kurda

(IV)

kurdi	tirkî	fransizî	ingilizî
şen'nbaz >>bnr şahbaz			
cîrax	döşek	matelas	mattress
serde'watî; serdawetî	düğünçübaşlık, düğün kahyalığı	meneur de la danse ou de la fête	wedding manager
zaxzaxî	çizgili	rayé, à rayures	striped
serkele	kelle (yemek)	tête de mouton (en cuisine)	sheep's head (as food)
lolev >>bnr lolib			
doşirme	et suyu ile yapılmış pilav	plat de riz cuit au bouillon de viande	rice cooked in meat broth
qeynter; qenter, qentere	çığındırık	joug en bois du porteur d'eau	shoulder yoke (for carrying water)
tap >>bnr tab			
tî-têriz; xînamî	kayın ve kayının aile fertleri	famille par alliance	brother-in-law and his family (for wife)
şil'et	mürtet	apostat	apostate
wesilîn	ulaşmak, kavuşmak	atteindre, arriver, parvenir	to reach, arrive
wesilandin	ulaştırmak, kavuşturmak	faire parvenir, convoier	to transport, convey
maşxur; me'aşxwer	bağış alıcı	bénéficiaire de dons, d'offrandes	recipient of donations
goger	polo oyuncusu	joueur de polo	polo player
nehîn >>bnr nehênî			
qulbet; qible, qulbe, qilwe, qilve, quble	kible	direction de la Mecque, qiblah	qiblah, direction of mecca

KURMANCÎ

MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE, supplément du Bulletin de liaison et d'information
© INSTITUT KURDE DE PARIS, 106, rue La Fayette, 75010 Paris - France, Tel. : 00 33 (0)1 48 24 64 64, www.fikp.org
Directeur de la publication : Reşo ZÎLAN, Réalisation : M. HASSAN